ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲘ ᲛᲔᲪᲮᲠᲔ.—№ 415

ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘ, 15 ᲛᲐᲠᲢᲘ 1874.

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘ

ᲒᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲘᲗ: ᲔᲠᲗᲘ ᲬᲚᲘᲗ—ᲔᲥᲕᲡᲘ ᲛᲐᲜ., ᲜᲐᲮᲔᲕᲐᲠᲘ ᲬᲚᲘᲗ—ᲡᲐᲛᲘ Ⲙ.Ნ., ᲡᲐᲛᲘ ᲗᲕᲘᲗ—ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲐᲜ. ᲓᲐ ᲮᲣᲗᲛᲔᲢᲘ ᲨᲐᲣᲠᲘ, ᲔᲠᲗᲘ ᲗᲕᲘᲗ—ᲡᲐᲛᲘ ᲐᲑᲐᲖᲘ.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲔᲑᲘ ᲐᲛ ᲐᲓᲠᲔᲡᲘᲗ ᲣᲜᲓᲐ ᲒᲐᲛᲝᲒᲖᲐᲕᲜᲝᲜ:
Въ Тифлисъ, въ редакцію газеты „ДРОЭБА“.

ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲬᲔᲠᲐ ᲒᲐᲛᲝᲒᲖᲐᲕᲜᲘᲗ:
ⲦᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ: ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ „ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ“ ᲙᲐᲜᲢᲝᲠᲐᲨᲘ
ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ: ᲐᲜᲢ. ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐᲨᲘ.

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲐᲓᲠᲔᲡᲘᲗ ᲣᲜᲓᲐ ᲓᲐᲘᲑᲐᲠᲝᲜ:
Въ Тифлисъ, въ контору газеты „ДРОЭБА“.

ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲐ: ᲫᲕᲔᲚᲘ ᲘᲜᲡᲢᲘᲢᲣᲢᲘᲡ ᲥᲣᲩᲐᲖᲔᲓ, ᲡᲝᲚᲝᲛᲝᲜ ᲛᲘᲠᲘᲛᲐᲜᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲨᲘ.

ᲙᲐᲜᲢᲝᲠᲐ: ᲘᲕᲜᲝᲕᲘᲡ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐᲨᲘ, ᲡᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲛᲔᲘᲓᲐᲜᲖᲔ, ᲨᲐᲑᲣᲠᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲨᲘ.

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ:

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ: ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲘᲡ ᲒᲐᲕᲚᲔᲜᲐ—ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲐ ᲬᲕᲠᲘᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ—ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ: ᲬᲕᲠᲘᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ—ᲣᲪᲮᲝ ᲥᲕᲔᲧᲜᲔᲑᲘ: ᲡᲐᲤᲠᲐᲜᲒᲔᲗᲘ—ᲙᲝᲠᲠᲔᲡᲞᲝᲜᲓᲔᲜᲪᲘᲔᲑᲘ ᲞᲐᲠᲘᲫᲘᲓᲒᲐᲜ—ᲜᲐᲠᲔᲕᲘ—ᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲐᲚᲘ: ᲢᲘᲩᲑᲝᲠᲜᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔ.

ᲤᲔᲚᲢᲝᲜᲘ: ᲛᲒᲖᲐᲕᲠᲘᲡ ᲤᲘᲥᲠᲔᲑᲘ, N—ᲘᲡᲐ.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ

ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲘᲡ ᲒᲐᲕᲚᲔᲜᲐ

ᲐᲛᲐᲡ ᲬᲘᲜᲐᲗ ⲦᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡ ᲡᲐᲛᲡᲐᲯᲣᲚᲝᲛ ᲐᲗᲘᲝᲓᲔ ᲙᲐᲪᲘ ᲒᲐᲣᲫᲐᲮᲐ ᲪᲘᲛᲑᲘᲠᲨᲘ; ᲐᲘᲮᲡᲜᲐ, ᲠᲝᲛ ᲔᲡᲔᲜᲘ ᲘᲧᲕᲜᲔᲜ ᲑᲔᲚᲘᲐᲔᲕᲘᲡ ᲛᲙᲚᲔᲚᲔᲑᲘ. ᲐᲘᲮᲡᲜᲐ ᲔᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲘᲡᲘᲪ, ᲠᲝᲛ ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲪᲜᲝᲑᲝᲓᲜᲔᲜ ᲔᲡ ᲙᲐᲪᲔᲑᲘ ᲔᲠᲗᲛᲐᲜᲔᲠᲗᲡᲐ, ᲓᲐᲐᲮᲚᲝᲕᲔᲑᲣᲚ ᲘᲧᲕᲜᲔᲜ ᲓᲐ ᲨᲔᲔᲙᲠᲐᲗ ᲞᲘᲠᲝᲑᲐ ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲨᲘ ᲡᲐᲐᲕᲐᲖᲐᲙᲝᲗ. ᲒᲐᲡᲬᲝᲠᲔᲑᲘᲡ, ᲓᲐᲛᲨᲕᲘᲓᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐ ᲒᲐᲞᲐᲢᲘᲝᲡᲜᲔᲑᲘᲡ ᲛᲐᲒᲘᲔᲠᲐᲓ, ᲐᲘ ᲠᲐ ᲒᲐᲛᲝᲰᲧᲝᲚᲘᲐᲗ ᲢᲣᲡᲐᲚᲔᲑᲡ ᲘᲥᲘᲓᲐᲛ! ᲡᲐᲛᲬᲣᲮᲐᲠᲝ ᲛᲝᲛᲚᲔᲜᲐᲐ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲐᲣᲪᲘᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲐ ᲙᲘ.

ᲒᲐᲛᲝᲪᲓᲘᲚᲔᲑᲐᲛ ᲓᲐ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲛᲐᲪ ᲙᲐᲠᲒᲐ ᲮᲐᲜᲘᲐ ᲓᲐᲐᲛᲢᲙᲘᲪᲔᲡ ᲔᲮᲚᲐᲜᲓᲔᲚᲘ ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲣᲕᲐᲠᲒᲘᲡᲝᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲐᲕᲜᲔᲑᲔᲚᲝᲑᲐ. ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲐᲛ ᲨᲔᲜᲘᲨᲜᲐ, ᲠᲝᲛ ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲔ ᲣᲠᲧᲕᲜᲘᲡ ᲢᲣᲡᲐᲚᲡ ᲮᲐᲡᲘᲐᲗᲡ, ᲩᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲐᲡ, ᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲐᲡ. ᲠᲐᲙᲘ ᲔᲠᲗᲮᲔᲚ ᲒᲐᲐᲗᲔᲕᲓᲐ ᲙᲐᲪᲘ ᲘᲥᲐ, ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲘᲡ ᲛᲐᲕᲜᲔᲑᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲤᲣᲭᲔᲑᲣᲚᲘ ᲬᲜᲔᲝᲑᲘᲡᲐ ᲮᲓᲔᲑᲝᲓᲐ. ᲛᲐᲨᲘᲜ ᲨᲔᲣᲓᲒᲔᲜ ᲡᲐᲢᲣᲡᲐᲚᲝᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲓᲐᲙᲔᲗᲔᲑᲐᲡ ᲓᲐ ᲛᲐᲚᲔᲪ ᲡᲐᲜᲣᲒᲔᲨᲝ ᲜᲐᲧᲝᲤᲘ ᲛᲝᲘᲢᲐᲜᲐ ᲐᲛ ᲡᲐᲨᲣᲐᲚᲔᲑᲐᲛ.

ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲨᲘ ᲓᲐ ᲜᲐᲛᲔᲢᲣᲠ ᲐᲛᲔᲠᲘᲙᲐᲨᲘ ᲛᲘᲥᲪᲔᲣᲚᲘᲐ ᲧᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲐ ᲐᲛ ᲡᲐᲒᲐᲜᲖᲔ, ᲓᲐ ᲘᲥᲐ ᲡᲩᲐᲜᲡ ᲜᲐᲗᲚᲐᲓ, ᲠᲝ�გᲝᲠᲘᲡ ᲪᲝᲓᲕᲐᲡ ᲘᲓᲔᲑᲡ ᲡᲐ-

ᲖᲝ�გᲐᲓᲝᲔᲑᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡᲗᲐᲕᲖᲔᲓ, ᲠᲝᲛ ᲢᲣᲡᲐᲚᲔᲑᲘᲡ ᲑᲔᲓᲡ ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲓ ᲣᲖᲠᲣᲜᲕᲔᲚᲐᲗᲐ ᲡᲢᲝᲠᲔᲑᲡ. ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲓᲐ ᲐᲗᲘ ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲙᲐᲪᲘ ᲘᲙᲐᲠ�გᲔᲑᲐ ᲓᲦᲔᲡ; ᲮᲐᲚᲮᲡ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲘ ᲐᲙᲚᲓᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲥᲕᲔᲧᲐᲜᲐᲡ ᲓᲐᲛᲪᲕᲔᲚᲘ, ᲡᲣᲚ ᲘᲛᲘᲢᲝᲛ, ᲠᲝᲛ ᲛᲐᲗᲘ ᲬᲜᲔᲝᲑᲘᲡ ᲒᲐᲡᲬᲝᲠᲔᲑᲐᲖᲔᲓ, ᲓᲐᲪᲕᲐᲖᲔᲓ ᲪᲣᲓᲘᲡ ᲒᲐᲕᲚᲔᲜᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲐᲠᲐ ᲕᲘᲗᲐᲠᲘ ᲨᲝᲛᲐ! ᲐᲠ ᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲚᲔᲑᲣᲚᲘ ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲔᲨᲘ.

ᲨᲔᲔᲧᲠᲘᲐᲜ ᲔᲠᲗ ᲣᲨᲕᲔᲚᲔᲑᲔᲚ ᲣᲬᲛᲘᲜᲓᲣᲠ ᲓᲐ ᲑᲜᲔᲚ ᲝᲗᲮᲨᲘ ᲛᲪᲘᲠᲔ ᲓᲐᲛᲜᲐᲨᲐᲕᲔᲡᲐ ᲓᲐ ᲒᲐᲑᲝᲠᲝᲢᲔᲑᲣᲚᲡ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲔᲑᲡ ᲓᲐ ᲐᲠᲘᲐᲜ ᲘᲡᲘᲜᲘ ᲒᲐᲜᲣᲨᲝᲠᲔᲑᲔᲚᲐᲓ ᲓᲦᲔ ᲓᲐ ᲦᲐᲛᲔ. ᲫᲐᲚᲘᲐᲜ ᲛᲐᲒᲐᲠᲘ ᲮᲐᲡᲘᲐᲗᲘ ᲣᲜᲓᲐ, ᲠᲝᲛ ᲣᲛᲐᲜᲙᲝᲗ ᲒᲐᲛᲝᲕᲘᲓᲔᲡ ᲐᲛ ᲜᲐᲘᲠᲘ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲓᲐᲜ. ᲘᲥ ᲙᲐᲪᲘ ᲕᲐᲠᲓᲔᲑᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲐᲛᲮᲐᲜᲐ�გᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲕᲚᲔᲜᲘᲡ ᲥᲕᲔᲨ ᲜᲔᲚ-ᲜᲔᲚᲐ, ᲨᲔᲣᲛᲩᲜᲔᲕᲔᲚᲐᲓ ᲓᲐ ᲑᲝᲚᲝᲡ, ᲮᲔᲓᲐᲕ, ᲡᲐᲨᲘᲜᲔᲚ ᲠᲐᲛᲔ ᲪᲮᲝᲕᲔᲚᲐᲓ ᲒᲐᲓᲐᲥᲪᲔᲣᲚᲐ ᲘᲡ, ᲕᲘᲜᲪ ᲓᲐᲛᲬᲧᲝᲗ ᲓᲦᲔᲡ; ᲐᲘᲮᲡᲜᲐ ᲔᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲘᲡᲘᲪ, ᲠᲝᲛ ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲑᲐ ᲓᲐᲛᲜᲐᲨᲐᲕᲔᲗᲐ, ᲛᲐᲗᲘ ᲓᲐᲜᲐᲨᲐᲣᲚᲝᲑᲘᲡ ᲓᲐᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲓᲐ ᲣᲙᲘᲗᲮᲐᲕᲔᲜ ᲧᲕᲔᲚᲐᲡ ᲚᲔᲥᲪᲘᲔᲑᲡ, ᲥᲐᲓᲐᲒᲔᲑᲡ, ᲡᲐᲡᲘᲐᲛᲝᲜᲝ ᲓᲐ ᲦᲜᲔᲝᲑᲘᲡ ᲐᲛᲐᲛᲐᲚᲚᲔᲑᲔᲚ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘ; ᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲘᲐᲜ ᲬᲧᲠᲐ ᲙᲘᲗᲮᲕᲐᲡ, ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲮᲔᲚᲝᲑᲐᲡ, ᲓᲐ ᲛᲣᲨᲐᲝᲑᲐᲡ. ᲮᲔᲓᲐᲕ, ᲠᲝᲛ ᲙᲐᲪᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲐᲓ ᲣᲛᲔᲪᲐᲠᲘ, ᲨᲠᲝᲛᲘᲡ ᲣᲪᲝᲓᲘᲜᲐᲠᲘ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲗᲕᲔᲡ ᲐᲛᲘᲡᲗᲐᲜᲐ ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲔᲨᲘ ᲠᲝᲛ ᲒᲐᲣᲗᲔᲕᲘᲐ, ᲡᲣᲚ ᲒᲐᲓᲐᲡᲮᲕᲐᲤᲔᲠᲔᲑᲣᲚᲐ.

ᲪᲮᲐᲓᲘᲐ, ᲐᲛᲜᲐᲘᲠᲘ ᲬᲧᲝᲑᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝᲔᲑᲐᲪ ᲛᲝᲒᲔᲑᲣᲚᲘ ᲠᲩᲔᲑᲐ, ᲠᲐᲓᲒᲐᲜ ᲛᲔᲢᲘ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲘ ᲬᲔᲕᲠᲘ ᲔᲧᲝᲚᲔᲑᲐ ᲛᲐᲡ ᲓᲐ ᲗᲘᲗᲝᲜ ᲓᲐᲛᲜᲐᲨᲐᲕᲔᲑᲘᲪ ᲑᲔᲓᲜᲘᲔᲠᲘ ᲮᲓᲔᲑᲘᲐᲜ. ᲘᲛᲐᲡ �გᲐᲠᲓᲐ ᲠᲝᲛ ᲙᲐᲪᲗ ᲛᲝᲧᲕᲐᲠᲔᲝᲑᲐ ᲛᲝᲘᲗᲮᲝᲕᲡ ᲡᲐᲢᲣᲡᲐᲚᲝᲔᲑᲘᲡ ᲫᲘᲠᲘᲐᲜᲐᲓ ᲨᲔᲪᲕᲚᲐᲡ, ᲐᲮᲚ ᲬᲓᲘᲜᲓᲐ ᲐᲜ�გᲐᲠᲘᲨᲘᲪ ᲐᲠᲘᲡ. ᲠᲐᲪ ᲜᲐᲙᲚᲔᲑᲘ ᲪᲣᲓᲘ ᲮᲐᲡᲘᲐᲗᲘᲡ ᲙᲐᲪᲘ ᲘᲥᲜᲔᲑᲐ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝᲔᲑᲐᲨᲘ, ᲘᲛᲓᲔᲜᲐᲗ ᲗᲘᲗᲝᲔᲣᲚᲡ ᲛᲝᲥᲐᲚᲐᲥᲔᲡ ᲨᲔᲔᲫᲚᲔᲑᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡᲣᲤᲚᲐᲓ ᲘᲡᲐᲠ�გᲔᲑᲚᲝᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲨᲠᲝᲛᲘᲗᲐ, ᲘᲪᲮᲝᲕᲠᲝᲡ ᲣᲨᲘᲨᲠᲐᲗ.

ᲔᲠᲗ ᲡᲐᲣᲙᲔᲗᲔᲡᲝ ᲡᲐᲨᲣᲐᲚᲔᲑᲐᲗ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ ᲬᲜᲔᲝᲑᲘᲡ ᲐᲡᲐᲛᲐᲦᲚᲔᲑᲔᲚᲐᲓ, ᲠᲐᲡᲐᲙᲕᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲐ, ᲣᲜᲓᲐ ᲩᲐᲗᲕᲐᲚᲝᲡ ᲡᲐᲞᲧᲠᲝᲑᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲠᲔᲤᲝᲠᲛᲔᲑᲘ.

ᲛᲔᲪᲔᲚᲔ.

ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲐ

ᲬᲐᲠᲡᲣᲚ ᲗᲕᲔᲨᲘ ᲔᲕᲠᲝᲞᲐᲡ ᲑᲔᲕᲠᲘ ᲨᲔᲡᲐᲜᲘᲨᲜᲐᲕᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲡᲐᲠᲗᲝᲑᲘ ᲡᲐᲒᲜᲔᲑᲘ ᲰᲥᲝᲜᲓᲐ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲐᲛ ᲛᲮᲠᲘᲗ ᲐᲠᲪ ᲩᲕᲔᲜ ᲩᲐᲛᲝᲣᲪᲕᲐᲠᲓᲔᲑᲘᲗ ᲣᲙᲐᲜ „ᲒᲐᲜᲮᲠᲬᲜᲘᲚᲘᲡ ᲓᲐᲡᲐᲕᲚᲔᲗᲡ“. ᲘᲥ ᲗᲣ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲐᲨᲘ ᲘᲡᲔᲗᲘ ᲛᲝᲕᲚᲔᲜᲐ ᲛᲝᲮᲓᲐ, ᲠᲝ�გᲝᲠᲪ ᲕᲘᲥᲢᲝᲠ ᲰᲣ�გᲝᲡ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲠᲝᲛᲐᲜᲘᲐ, ᲐᲥᲪ ᲛᲐᲚᲔ ᲚᲘᲠᲡᲔᲣᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲐᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲣᲚᲘ ᲨᲠᲝᲛᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲐᲡ ᲛᲝᲕᲔᲚᲘᲗ.

Ⲙ.ᲒᲠᲐᲛ, ᲐᲘ ᲠᲐ ᲐᲙᲚᲘᲐ ᲔᲕᲠᲝᲞᲐᲡ, ᲠᲐᲨᲘ ᲒᲕᲐᲥᲕᲡ ᲩᲕᲔᲜ, ⲦᲤᲘᲚᲘᲡᲔᲚᲔᲑᲘ, ᲣᲞᲘᲠᲐᲢᲔᲡᲝᲑᲐ ᲬᲐᲡᲠᲣᲚᲘ ᲗᲕᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐᲨᲘ, ᲨᲝ�გᲐᲮᲡᲔᲜᲔᲑᲗ:

ᲓᲦᲔᲛᲓᲘᲡ ᲑᲝᲙᲚᲘ ᲘᲡᲔᲗᲘ ᲨᲔᲡᲐᲜᲘᲨᲜᲐᲕᲘ ᲓᲐ ᲡᲐᲐᲕᲢᲝᲠᲘᲢᲔᲢᲝ! ᲬᲐᲕᲚᲣᲚᲘ ᲘᲧᲝᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐᲨᲘ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲫᲘᲣᲕᲘᲔ, ᲜᲘᲣᲢᲝᲜᲘ ᲓᲐ ᲓᲐᲠᲕᲘᲜᲘ ᲑᲣᲜᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲨᲘ. ᲛᲐ�გᲠᲐᲛ ᲠᲐ ᲒᲐᲛᲝᲓᲒᲐ? ᲝᲰ, ᲡᲘᲠᲪᲮᲕᲘᲚᲝ! ᲝᲰ, ᲣᲛᲔᲪᲠᲘᲑᲐᲕ! ᲡᲘᲑᲠᲛᲐᲕᲔ ᲗᲥᲕᲔᲜᲐ ᲔᲕᲠᲝᲞᲘᲔᲚᲜᲝ ᲡᲬᲐᲕᲚᲣᲚᲜᲝ! ᲐᲠᲐ, ᲠᲝᲒᲝᲠ ᲐᲠ ᲛᲝᲒᲘᲒᲘᲐ ᲙᲐᲪᲡ ᲒᲣᲚᲘ, ᲓᲐ ᲐᲠ ᲐᲦᲔᲚᲓᲔᲑᲘ, ᲠᲝᲪᲐ ᲩᲕᲔᲜ ᲙᲘᲓᲔᲕ ᲐᲮᲘᲔᲚᲔᲑᲡ, ᲛᲮᲔᲪ ᲮᲐᲚᲮᲡ ᲒᲕᲔᲫᲐᲮᲘᲐᲜ?! ᲓᲘᲐᲮ, ᲛᲝᲬᲧᲐᲚᲔᲜᲝ ᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲔᲜᲝ, ⲦᲔᲠᲝᲞᲘᲔᲚᲜᲝ, ᲩᲕᲔᲜ ᲛᲐᲠᲗᲐᲚᲘᲐ, ᲐᲮᲘᲔᲚᲜᲘ ᲕᲐᲠᲗ, ᲛᲐ�გᲠᲐᲛ ᲔᲠᲗᲘ ᲡᲬᲐᲕᲚᲣᲚᲘ ᲙᲘ ᲘᲛᲘᲡᲗᲐᲜᲐ ᲛᲝᲒᲕᲪᲐ ᲦᲛᲔᲠᲗᲛᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲡ, ᲔᲒᲝᲜᲔᲑ, ᲗᲥᲕᲔᲜᲪ ᲨᲔᲔᲮᲐᲠᲑᲔᲑᲘᲗ. ᲐᲛ ᲤᲘᲚᲝᲡᲝᲤᲝᲡᲗᲐ ᲓᲐ ᲗᲐᲜ ᲙᲠᲘᲢᲘᲙᲝᲡᲗᲐᲪ ᲜᲐᲗᲚᲐᲗ ᲓᲐᲐᲜᲐᲮᲐ, ᲓᲐᲣᲛᲢᲙᲘᲪᲐ ⲦᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝᲔᲑᲐᲡ, ᲠᲝᲛ ᲗᲥᲕᲔᲜᲘ ᲜᲐᲥᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲜᲓᲘᲓᲔᲑᲣᲚᲘ ᲑᲝᲙᲚᲘ ᲔᲠᲗᲘ ᲨᲐᲠᲚᲐᲢᲐᲜᲘ, ᲐᲮᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲘ ᲥᲐᲚᲐᲚᲓᲘᲡ ᲛᲑᲚᲐᲯᲜᲐᲕᲘ ᲧᲝᲠ[illegible] ! ᲰᲐ ! ᲓᲐᲐᲚᲔᲗ ᲞᲘᲠᲘ, ᲨᲔᲒᲒᲘᲕᲘᲓᲐᲗ ᲨᲣᲠᲘ �გᲣᲚᲨᲘ ᲒᲐᲜᲐ? ᲒᲘᲜᲓᲐᲗ, ᲒᲘᲗᲮᲠᲐᲗ ᲡᲐᲮᲔᲚᲘ ᲐᲛ ᲒᲐᲜᲒᲔᲑᲘᲡᲒᲐᲜ ᲐᲦᲛᲝᲠᲩᲔᲣᲚᲘ ᲙᲐᲪᲘᲡᲐ ᲒᲐᲜᲐ? ᲗᲥᲕᲔᲜᲘ ᲜᲔᲑᲐᲐ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲐᲛ ᲞᲘᲠᲝᲑᲘᲗ, ᲠᲝᲛ ᲐᲠ ᲨᲔᲒᲕᲔᲪᲘᲚᲝᲗ ᲙᲘ, ᲐᲠ ᲬᲐᲒᲕᲐᲠᲗᲕᲐᲗ. ᲩᲕᲔᲜ ᲓᲐᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲕᲐᲠᲗ, ᲛᲔᲠᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡᲐᲪ ᲩᲐᲛᲝᲣᲫᲐᲮᲔᲑᲡ Უ. ᲡᲢᲐᲓᲚᲔᲜᲘ ᲛᲐᲦᲚᲝᲑᲘᲓᲒᲐᲜ ᲑᲐᲠᲔ ᲝᲠᲡ ᲡᲮᲕᲘᲚ ᲡᲮᲕᲘᲚ ᲐᲔᲢᲝᲠᲘᲢᲔᲢᲡ.

ᲡᲢᲐᲓᲚᲔᲜᲘ? ᲠᲝᲒᲝᲠᲐ ᲡᲗᲥᲕᲘᲗ: ᲜᲣ ᲗᲣ ᲡᲢᲐᲓᲚᲔᲜᲘ! ᲑᲔᲘᲧᲘᲠᲘᲡ ᲨᲔᲕᲘᲪᲐᲠᲘᲘᲡ ᲤᲔᲓᲔᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲠᲩᲔᲕᲐ: ᲔᲡ ᲮᲝᲛ ᲨᲔᲕᲘᲪᲐᲠᲘᲔᲚᲘᲐ, ᲩᲕᲔᲠᲝᲛᲪ ᲐᲠ ᲛᲘᲛᲮᲔᲓᲐᲠᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲜᲐᲛᲓᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲓᲒᲝᲛᲐᲠᲔᲝᲑᲐᲡ!

ᲛᲘᲔᲥᲩᲝᲓᲘᲗ, ᲡᲣᲠᲐᲗᲔᲑᲘ ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲔᲝᲠᲔᲖᲔᲓ ᲣᲛᲨᲕᲔᲜᲘᲔᲠᲘᲡᲘ ᲩᲕᲔᲜ ᲬᲘᲜ ᲘᲛᲚᲔᲑᲝᲓᲔᲜ, ᲐᲰᲐ, ᲙᲘᲓᲔᲪ ᲛᲘᲕᲐᲬᲘᲔᲗ ᲛᲪᲮᲔᲗᲐᲡ.

ᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲓᲔᲓᲐ ᲥᲐᲚᲐᲥᲘ, ᲐᲥᲐᲠᲘᲡ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲬᲐᲡᲠᲣᲚᲘ ᲓᲐᲡᲐᲬᲧᲘᲡᲘ, ᲡᲐᲘᲓᲒᲐᲜᲐᲪ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ ᲒᲐᲘᲨᲐᲚᲐ, ᲡᲐᲘᲓᲒᲐᲜᲐᲪ ᲓᲠᲝ ᲘᲧᲝ ᲡᲘᲜᲗᲐᲗᲚᲔ ᲔᲤᲘᲜᲔᲑᲝᲓᲐ ᲐᲛ ᲩᲕᲔᲜ ᲞᲐᲢᲐᲠᲐ ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲝᲡ, ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲛᲔᲤᲝᲑᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐᲤᲔᲠᲘ, ᲠᲘᲗᲐᲪ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘ ᲔᲠᲗᲮᲔᲚ ᲐᲛᲐᲧᲝᲑᲓᲐ, ᲠᲘᲡ ᲫᲐᲚᲘᲗᲐᲪ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲡ ᲐᲛᲓᲔᲜᲘ ᲛᲢᲔᲠᲘ ᲛᲝᲣᲒᲔᲠᲔᲑᲘᲐ, ᲠᲘᲗᲐᲪ ᲛᲮᲜᲔᲝᲑᲓᲐ, ᲘᲧᲝ ᲛᲔᲓᲒᲐᲠᲘ ᲓᲐ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲘᲓᲘ ᲛᲐᲛᲐᲪᲘ, ᲒᲛᲘᲠᲘ. ᲒᲐᲚᲛᲘᲗ ᲐᲦᲛᲐᲠᲗᲣᲚᲐᲜ ᲔᲙᲚᲔᲡᲘᲔᲑᲘ, ᲪᲘᲮᲘᲡ ᲜᲐᲜᲒᲠᲔᲕᲔᲑᲘ ᲠᲝᲛᲔᲚᲜᲘᲪ ᲬᲐᲠᲡᲣᲚᲡ ᲒᲕᲐᲒᲝᲜᲔᲑᲔᲜ...

ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲡ ᲝᲗᲮᲘ ᲡᲐᲐᲗᲘ ᲘᲥᲜᲔᲑᲝᲓᲐ, ᲠᲝᲪᲐ ᲩᲕᲔᲜ ᲨᲔᲣᲓᲔᲥᲘᲗ ᲡᲣᲠᲐᲛᲘᲡ ᲛᲗᲐᲡ. ᲘᲡ ᲛᲗᲐ ᲘᲧᲝ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲩᲕᲔᲜᲓᲐ ᲡᲐᲣᲑᲔᲓᲣᲠᲝᲗ, ᲐᲡᲠᲔ ᲰᲧᲝᲤᲓᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ. ᲠᲐ ᲣᲪᲮᲝ ᲞᲐᲜᲝᲠᲐᲛᲐ ᲛᲝᲩᲐᲜᲡ ᲐᲛ ᲡᲘᲛᲐᲦᲚᲘᲓᲐᲛ: ᲐᲛ ᲛᲗᲘᲡ ᲤᲔᲠᲓᲔᲑᲖᲔ ᲐᲥᲐ ᲘᲥ ᲡᲝᲤᲚᲔᲑᲘ ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲜᲐᲒᲠᲔᲕᲔᲑᲘᲗ, ᲥᲕᲐᲧᲠᲘᲚᲘ ᲮᲣᲗᲘ ᲕᲔᲠᲡᲘᲡ ᲛᲐᲜᲫᲘᲚᲖᲔᲓ ᲒᲕᲔᲚᲡᲐᲕᲘᲗ ᲘᲙᲚᲐᲙᲜᲔᲑᲐ, ᲨᲝᲠᲘᲗ ᲛᲝᲩᲐᲜᲡ ᲡᲣᲠᲐᲛᲘᲡ ᲪᲘᲮᲔ, ᲛᲔᲠᲛᲔ ᲗᲕᲐᲚᲣᲬᲕᲓᲔᲜᲘ ᲭᲐᲚᲐ ᲒᲐᲧᲕᲔᲑᲐ ᲛᲢᲙᲔᲠᲘᲡ ᲞᲘᲠᲡ.

ᲤᲔᲚᲢᲝᲜᲘ

ᲛᲒᲖᲐᲕᲠᲘᲡ ᲤᲘᲥᲠᲔᲑᲘ.

ᲕᲘᲡᲐᲪ ᲛᲒᲖᲐᲕᲠᲝᲑᲐ ᲐᲠ ᲒᲐᲛᲝᲣᲪᲓᲘᲐ, ᲕᲘᲡᲐᲪ ᲐᲠ ᲔᲡᲘᲐᲛᲝᲥᲕᲔᲜᲔᲑᲐ, ᲠᲝᲪᲐ ᲛᲘᲡ ᲗᲕᲐᲚ-ᲬᲘᲜ ᲬᲐᲛᲓᲐᲣᲬᲣᲛ ᲡᲮᲕᲐ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲣᲠᲐᲗᲔᲑᲘ ᲘᲛᲚᲔᲑᲐ, ᲘᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲛᲔ ᲐᲠᲐᲤᲔᲠᲘ ᲛᲐᲥᲕᲡ ᲡᲐᲖᲘᲐᲠᲝ. ᲛᲐ�გᲠᲐᲛ ᲐᲛᲐᲡᲐᲪ ᲕᲘᲢᲧᲕᲘ, ᲠᲝᲛ ᲫᲜᲔᲚᲐᲓ ᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲘᲓᲒᲔᲜᲘᲐ ᲘᲡ

ნი მიწის შვილი, და ჩვენ თუ კი ჭან-ჭაკ რუ-სო არ დაგვინებებია ფრანცუზებისათვის, თქვენ რაღაში იფიქრეთ, რომ უ. სტადლენს, შვეიცარიის მოქალაქეს, ბოკლის ჯვარზედ მცმელს გითავაზებდით?!

აქ აუცილებელად უნდა მოხდეს ბრძოლა, საშინელი სისხლის ღვრა ჩვენსა და შვეიცარიის ფედერალურ ჩრევას შუა იმაზედ, თუ ვის უნდა ხედეს ახალგაზდა ფილოსოფოსი. რადგანაც მოგეხსენებათ აქაური საზოგადოება ლიბერალია, ბოკლს როდი უპირებს ღალატს — თუმცა ეს, ღირსეული პედაგოგის ლექციების შემდეგ (იგივე სტადლენი ფრანცუზული ენის მსწავლებელია) ამტკიცებს მხოლოდ მის ჯიუტობას, და მე სტადლენის დასაცველად ცოტა ამქარი მყავს, ამისთვის იძულებული ვარ, დაევმორჩილო სასტიკ ხვედრს და გულ-ხელ-დაკრეფილი ვუცქირო, როდესაც ჩვენ წაგვერთმევა ერთად ერთი მანათობელი, ობოლი მარგალიტი მეცნიერებაში, უ. სტადლენი. მაშინ რაღა მეთქმის ამის მეტი: დახე ამ სოფლის მუხანათობასა!

ერთობით, უნდა ვსთქვათ, რომ ჩვენს საზოგადოებას არ სწყალობს ღმერთი, აი კიდევ მეორე დამტკიცება: უ. მოლჩანოვმა, წაიკითხა ერთი ლექცია პოლიტიკურ ეკონომიიდამ. ამ ლექციაზედ იმან შერია ერთმანერთში ისეთი აზრები თურმე, როგორც კაპიტალი, წარმოება, საკუთრება. ეს კიდევ რა! ლუი ბლანი კომმუნისტათ გადუქცევია! და კომმუნისტები კომმუნალისტებად! ძალიან არეული მაშხალები ყოფილიყო ამბობენ, და ვაი ჩემს დღეს, რომ ამ სიამოვნებას მოვაკლდი! მაგიერად მეორე ლექციაზედ ერთი უპირველესთაგანი შეველი ზალაში. წარმოიდგინეთ: ენციკლოპედიასა ლექტორის ნაცვლად ვილაც ბაკენიანი კაცი ადის კათედრაზედ და აცხადებს, რომ მოლჩანოვი არ წაიკითხავს დღეს ლექციას, რადგანაც ზალაში დემონსტრაცია მოახდინეს ზოგიერთებმა სკამის განძრევით, ჩურჩულითა და კიდევ სხვა ნაირათ. ერთის სიტყვით დაარღვიეს საზოგადო მყუდროება.

გამოჩნდა, რომ მოლჩანოვი სკანდალს მიყიდებოდა! ე. ი. ცოტაოდენ სტევენას და შმშ—ს. წმინდა გონიერებაა, მაგრამ კიდევ უწმინდესი იქნებოდა, რომ ამ ხარის ხამდე არ მიეყვანდენ თავ'ის ბატონები, ვისაც თავის გამოჩენა უნდა. შემდეგ ამავე წვერ გამოპარსულ კაცმა გააფრთხილა საზოგადოება, რომ კარგათ დაიჭიროს მან თავი ლექციის დროს, სწორედ იმ ნაირი ენითა და ისეთი აზრებით, როგორც სასწავლებელში გინახავთ. ამბობენ, თუ ვისმეს შენიშნეს — პუბლიკისაგანს, რა საკვირველია — რაიმე საქციელი, რომელიც არ მოეწონებათ „წრის“ განმგებლებს, იმ წამს დამნაშავეს კუთხეში დააყენებენო.

ჩვენ სრული თანამგრძნობელი ვართ ამ ნაირი ზომისა. ისეთი საზოგადოება, რომელიც კათედრიდამ ნებას მისცემს, ელაპარაკონ მას ბავშვებსავით, ამისთანა საზოგადოება ყველაფრის ღირსია.

დასასრულ, ჩვენ შევიტყვეთ, რომ ერთი ქართველი კაცი აპირებს ლექციი წაკითხვას „წრეში“ „მოთმინებაზედ“. ამითი დაგვირგვინდება წლევანდელი ლექციები. ჭეშმარიტად უფრო შნოიანი ბოლოს წარმოდგენა ძნელიც იყო.

V.

წვრილი ამბები

— ოსეთში ყვავილი გაჩენილა. მკითხველებმა იციან, რომ ოსებს ცოდეთ და ავათმყოფებისათვის მავნებელად მიაჩნიათ ამ შემთხვევაში ყოველივე ექმობა. თუ მართლა ოსები ამ ცრუ მორწმუნეობას გაჰყვენ და ავათმყოფებს არ უექიმენ, უეჭველია, ყვავილი გაშხირდება და დიდს ვნებას მოიტანს. ძაღვი იქნებოდა, რომ ძმართებლობა ექიმებს და ფერშლებს გაგზავნიდეს, იქნება როგორმე უშველონ გაჭირვებულებს.

— შევიტყეთ, რომ ნაღდგომევს თფილის ქალაქში რამდენიმე ქართული წარმოდგენა უნდა იქნეს. ღმერთმან ინებოს, რომ ამ წარმოდგენებს კეთილი წარმატება მისცემოდეს. მაგრამ ამასაც ვიტყვით, რომ კარგათ წავა ეს წარმოდგენები, თუ ცუდად, მაინც სასიამოვნოა იმათი გახშირება, რადგან ეს ჩვენში თეატრის მოთხოვნილების გაღვიძებას ამტკიცებს.

— ქუთაისიდამ იწერებიან, რომ ქუთაისის ქალაქი რკინის გზის აცილებისგამო ძალიან დაეცა, ეაჭრობა შემცირდაო, აუარებელი სახლები და დუქნები დაცალიერებულიაო, ხალხის მოძრაობა აღარ არის; გარეშე კაცს ეგონება, თითქო ამ ქალაქს მტერი შემოსეოდა და იმას აუოხრებიაო. ნამეტნავად მიყრუებულიაო გაუქმებული ხიდის მხარე.

— საკვირველი ის არის, რომ ქუთაისში ერთი ქალი თურმე ადვაკატობას შესდგომია.

— ჩვენ მივიღეთ მღვ. ალ. არდიშვილისაგან პასუხი მღვ. დ. ღამბაშიძის პასუხზედ, რომელიც „დროების“ № 413-ში იყო დაბეჭდილი. მაგრამ ამ პასუხის დაბეჭდა ჩვენ არ შეგვიძლიან, ერთი ამიტომ, რომ ის კითხვა, რომელიც საქვეყნოდ მღვ. არდიშვილმა გამოაცხადა, ჩვენის აზრით საკმაოდ განმარტებულია; მეორედ იმიტომ, რომ, თუ ყოველივე წვრილმან კითხვაზედ დაუბოლოვებელი ბაასი გაიმართა, ჩვენი გაზეთის ადგილი ერთის კითხვის განმარტებასაც არ ეყოფა.

აქვე უნდა გამოვაცხადოთ, რომ მღვდელთ დ. ღამბაშიძისა და ა. არდიშვილის ბაასზედ რამდენიმე კორრესპონდენცია მიგვიღია, მაგრამ არ დაგვიბეჭდავს ხსენებული მიზეზის გამო.

რუსეთი

— ამ დიდმარხვაში პეტერბურღის უნივერსიტეტის პროფესორი ო. მილლერი პუბლიკურ ლექციებს კითხულობს ახალს რუსულ ლიტერატურაზედ. იწერებიან, რომ მსმენელები იმდენი აღმოჩნდნენ, რომ ზალაში სამასი კაცის ადგილი კიდევ მოუმატესო. წინა წლებში უფ. მილლერი ძველს რუსულს ლიტერატურაზედ და სხვა და სხვა ძველებურ სიმღერებზედ და ზღაპრებზედ კითხულობდა ლექციებს და ეზმენ, მსმენელები ჰყავდა, რომ თითონ ლექციების მოთავეები იძულებით ისმენდნენ იმის საუბრებს, რომ რა არის ცალიერ კედლებს შუა ლექციების კითხვა არ მოხდენოდა უფ. მილლერს. ცხადია, თუ რამდენად სახალისოა ახალ ლიტერატურაზედ და ცხოვრებაზედ აზრების გაგონება და რამდენად მომბეზრებელი წვრილმანი ძველი ფაკტებისა და ზღაპრების ღეჭა. ამას იქით იქნება აღარ დაუბრუნდეს უფ. მილლერი რუსეთის ძველს ცხოვრებას. ამ მაგალითიდამ თფილისელი ლექციების მკითხველებიც ისარგებლებენ.

უცხო ქვეყნები

საფრანგეთი,

ახალი დეპუტატი და გამოჩენილი მეორე რესპუბლიკის მინისტრი ლედრუ როლლენი აპირებს თურმე, მხნეთ გამოუცხადოს ნაციონალურ კრებას, რომ იმან არამცა და არამც არ გაბედოს საყოველთაო კენჭის ყრის შეხება. აგრეთვე ის მოიწოდებს კრებას დაიშალოს და დაუცალოს ადგილი ხალხის სურვილის ნამდვილს წარმომადგენელს ახალს პალატას.

რადგანაც საყოველთაო კენჭი — ე. ი. თანასწორი მონაწილეობის მიღება ყოველი ფრანცუზისთვის საქვეყნო საქმეში ლედრუ როლლენის დაწესებულია და ის ამ საქმის მამათ ითვლება, ამისთვის მის სიტყვას უოუოდ დიდი გავლენა ექნება.

ერთმა პარიჟელმა გაზეთმა იმახვილა ერთჯელ ლედრუ როლლენზედ და ბამბეტაზედ ასე: ლედრუ როლლენი პატარა დანტონია, და ბამბეტტა პატარა ლედრუ როლლენია.

მონარხიელებს ძალიან უნდათ წასჩხუბონ ეს ორი კაცი, მაგრამ ის კი ავიწყდება მათ, რომ ესენიც მონდომებული არიან. შეახვეთქონ მონარხიელები ერთმა-

---

სურამის მთიდამ შორაპნის სტანციამდი ვინ მოსთვლის რამდენი ნაპრალი, ღრე, კლდე გადაგვატარა ამ ჩვენმა ცეცხლის ეტლმა. შორაპანს რომ მიეედით, ჩემს ეგონში, საიდგანაც არ იყო, ყურებ-წამოშვერილი ადვოკატი არ შამოძვრა! შამოსელისა თანავე შამოიტანა იმან თავის ციგარის სიმყრალე, მისი ყელსახოვის შმორი. მისს სახეზედ რომ შეგეხედნათ, ასე გეგონებოდათ, უთუოდ ეს ოდესელი ებრაელიაო, კიკინებიც არ ჰკლებია. მაშინვე მოყვა, რასაკვირველია, პროცესების ამბავს, ყოველ მინუტში დაეკითხებოდა თავის ამხანაგს.... მეც მოწყენილმა ერთხანს ყური დაუგდე, არ მოგითმინა გულმა და ჩავერიე ბაასში.

ჩვენი ცხოვრება იმნაირათ ლაგდებოდა, მეგონა ამდენს ხანს, რომ რაც ცუდ პერიოდებში ევროპამ განვლო, ის ჩვენ არ მოგვეცხებოდა. მაგრამ რას ვხედავ! ევროპაში ეხლა ბურჟუაზიის ძალა, გავლენა ცოტა არ იყოს შელახულია, იმათ დაეკარგათ წასრული პატივი, ღირსება, იმათ ეხლამცარცველებს, ექსპლოატატორებს, პარაზიტებს, ჭიებს ეძახიან. მოაწია ჭეშმარიტების განთიადმა; უმრავლესობა თხოულობს სიმართლეს, დანაშთოში კრძალვით შეცქერის ამ წამოშავებულ მთას, ვერ ბედავენ პირდაპირ წინააღმდეგობას, თუმცა ხერხით რასაც კი მოახერხებენ თავს არ იშურვენ. ჩვენ, მე ვამბობ, უნდა აგვშორებოდა ამ პარაზიტების გავლენა..... უმისოთაც დაღარიბებულია ჩვენი ხალხი. რათ უნდა დავარდნილიყო ამ ადვოკატების, ამ წურბლების საწოვრათ, განა ევროპის წარსული ცხოვრება არ გვეყოფა ჩვენ მაგალითათ?

სამწუხაროა ის არი, რომ ეს ადვოკატები ახალგაზდობის სახელით ამნაირ ზნეობას ავრცელებენ, აგრე დაუჯელად, ამკარათ გამოდიან მარაზედ და უკანასკნელს პურს გლეჯენ სულ მახდილს ხალხს. აი, ეს არის ავაზაკობა, ეს არის აბრაგობა, ცუდ კაცობა, ზნეობითი სიმდაბლე.

როგორც თითქმის ყველა ადვოკატები ისრე ამ ჩემმა მობაასემ თავისი სჯა დაბოლოვა ამ სიტყვებით: „ყველანი ასრე შვრებიან და მე რატომ არაო“. მივედით კიდევ ქუთაისში, ჩემი ადვოკატი, სანამ ცეცხლის ეტლი გაჩერდებოდა, ვაგონიდგან გამოძროლას აპირებდა და ისეს იყო კინაღამ მეორე ფეხიც არ ძოამტვრიეს. ერთი საათის შემდეგ მე ქუთაისში ვიყავი.

საწყალი ჩვენი ქუთაისი რანაირათ დავარდნილა! რა სიჩუმე, რა მყუდროებაა! მრთელი დღე რომ იაროთ, ან კაცს ვერ მოსთვლით ქუჩაზე. ვაჭრობა ხომ რა, ნახევარზე მეტი დაკეტილია დუქნები, ვისაც კი ღია აქვს გაუყრია ხელი-ხელში და ცხვირ ჩამოშვებული შესცქერის გამვლელს და გამომვლელს. ლიდი კაცები ყველანი მოწყენილი არიან, ასრე რომ ხშირათ აიღებენ ორ კალათა ბანქოს და მარტოკა შეექცევიან იარალაშს, მოიგებს თუ წააგებს მას დარჩება ყველაფერი. უწინ ამ ჩვენ ქუთაისში, თუ სხვა ახალი არა მოხდებოდა რა, ჭორებს მაინც ყოველთვის საკმაოთ გეტყოდენ; რამდენს ოჯახშიაც შეხვიდოდით, ყველგან გაცხარებული ბაასი, დავა, სიცილი, ყბედობა იყო... ლღეს არც ერთი, არც მეორე, არც კენჭი არის საბაასო, არც ბანკი, არც სტუმრობა. ეხლა ცოტასხნით ბაასობდენ ხელის მოწერაზედ, დაპატიჟებაზედ, თავიანობაზედ და სხვ.

მაგრამ ამ მოვლინებამ ისრე უშნოთ, შეუმჩნეველად გაიარა, რომ ბევრს არც შეუტყვია, მოაწერა ხელი ვინმემ, თუ არა. მაგრამ, ჩემის აზრით, ამ სიის შემდგენელს დიდი ცოდნა გამოუჩენია პოლიტიკურ ხერხებში, ის ამით უთუოდ ყურადღების, პატივის ცემის და სხვა და სხვა საჭირო ჯილდოების მიღებას ელოდა, იმას სურდა უთუოდ უკანასკნელად დაერწმუნებია ძრავალ, რომ ის კეთილი არსებაა, ერთგული მონა, ყმა, მოსამსახურეა მისი, ვისთვისაც იმან მრავალი გუშინდელი გულითადი ამხანაგი მოიშორა, — რომ ის თავს არ დაზოგავს თავის ახალ სატრფოსთვინ და სხვ. . . .

პოლიტიკა სპარსეთისა

ბისწავლია გიკვირს ისა....

მაგრამ აგრეა ყველა მომაკვდავის სიცოცხლე, ის ცოდვილობს, იბრძვის, ფაცაფუცობს, სანამდის უკანასკნელად არ ამოიოხრებს; ის ეპოტინება ხეს, კლდეს, უკანასკნელად ხავსსაც, როცა ის კლდეში ვარდება. რა ქნას მაშ? კაცის თავმოყვარეობა ამ სურთს წარმოგვიდგენს ყველგან და ყოველ შემთხვევაში. კაცს, რასაკვირველია უბრალო მომაკვდავს, ყოველთვის სურს რომ ის დიდებულად, გამოჩენილ კაცად მიაჩნდეს ყველას; ძრიელ ესიამოვნება, რომ მიუთითებენ და იტყვიან ეს ის კაცი არისო... დიახ, ბრმა თავმოყვარეობა რომ არ არსებობდეს კაცობრიობაში, მრთელი ცას ქვეშეთი სულ სხვა სურათს წარმოგვიდგენდა. შესამჩნევიც ის არის, რომ როცა კაცი კარგათ შეტოპავს ხელს ამ ცუდ ზნეში, იმას წასრული, ნამდვილი, ჭეშმარიტი ავიწყდება, ის დაბრმავებულია როგორც თავ'ს თავზედ აგრეთვე ხვეზედაც, იმას ყველაფერი ბურანში ეჩვენება... ამისთანა პირებს მრავალს შეხვდებით ქუთაისში, და მათ რიცხვში, რასაკვირველია, სიის შემდგენელსაც. ამ სიით ის ბევრს ელოდა, მაგრამ ის კი არ იცის, თუ იმას იმავე თვალით უყურებენ, ისრე იცნობენ, როგორც წინათ, და ახალ შალში გახვევა, ახლანდელი სადილები, პირის წლაკუნი მას ვერ მოაცლის იმ ჭუჭყს, რომელიც მის ცხოვრებას აცხია.

N.

ნერთსა და გზა გაუწმინდონ ხალხის თავისუფლებას.

ახალი მერები იწყებენ თურმე ცოტ-ცოტათ ძველებურ ეშმაკობას: ერთს ქალაქში ლედრუ როლლენს მოუვიდა 296 კენჭი და მის მოპირდაპირეს კონსერვატორს 1347 კენჭი. როდესაც მეორე დღეს გამოაცხადეს კენჭის ყრის რეზულტაცი, მაშინვე ქალაქის მცხოვრებლები, რიცხვით 800, წავიდენ და დაამტკიცეს ნოტარიუსთან, რომ იმათ ყველამ რადიკალურ კანდიდატს ჩაუგდეს თეთრი. მაშასადამე 504 კენჭი ბატონს მერს გადაუყლაპავს. აფერუმ ამისთანა მადისთვის, მაგრამ ქვა რომ გაუჩინოს ამ კენჭებმა მერებს და ეს ქვა მართებლობასაც გადმოედოს, საშინელი კი იქნება!

პრინცი ჟეროომ ნაპოლეონი და ბონაპარტისტები სამუდამოთ წაჩხუბებულან. ჟეროომს პატარა ნაპოლეონის სრული წლოვანობის დღესასწაულზედ ჩისლგერსტში წასვლის უარი უთქვამს. რა მოასწავებს ნეტავი ამნაირი ლიბერალობა პრინცისა? — შენანებას და სწორ გზაზედ დადგომას, თუ დემოკრატულ ოსტატობას?

ერთს სხდომაზედ ნაციონალური კრების პრეზიდენტი ბიუფე თავისებურად აპირებდა თურმე მოქცევას. ბიუფემ უარი უყო რესპუბლიკელ დეპუტატს წინადადების შეტანაზედ კრებაში. მაშინ მთელი მარცხენა რესპუბლიკელი მხარე წამოდგა და კრებისკენ გაიხედა. პრეზიდენტმა მიხვდა ეს რასაც ნიშნავდა და რესპუბლიკელ დეპუტატს მიეცა სიტყვა.

სად იყო ამდენს ხანს ეს საპატიო ხალხი? ამდენს ხანს რატომ ვერ მიაგნო გზას!

ემილ ოლივიე ნაპოლეონის, უკანასკნელი მინისტერი, არ მიიღო აკადემიამ: ერთი ამიტომ რომ ოლივიე ნაპოლეონის ქებას არ შლიდა თავის სიტყვიდამ და მეორე ლუი ფილიპეზედ ამბობდა ისეთ რასმეებს, რომელიც მის უკანასკნელ ნამინისტრალს უ. ბიზოს არ მოეწონა და ბიზო ხომ თავი კაცია აკადემიაში.

მაგრამ ოლივიე მაინც თავისას არ იშლის და ამბობს, რაკი ნაპოლეონის დროს მიცნო აკადემიამ ღირსეულად, მე ეხლა ჩემს თავს მიღებულად ვრაცხ და ყოველს აკადემიკოსის ღირსებებსაც მივითვისებო, დავესწრები კიდევაც სხდომაზედაო აკადემიაში.

ამისთანა მოძალე ნახულა? კარგი ხუმრობაა, თუ ოლივიემ ერთი მუშტი-კრივი გამართა საფრანგეთის აკადემიაში!

მართლა, ამ კაცის ლიტერატურული დამსახურება იმაშია, რომ ამან ერთხელ ერთი წიგნი დასწერა, რომელიც დღეს არავის ახსოვს და სადაც ისე ხშირად იყო სიტყვები მე და ჩემი, რომ ტიპოგრაფიაში ასობი მ და ჩ არ ჰყოფნოდათ და სხვაგნიდამ მოემატათ.

მაგივრად ალექსანდრე დიუმა-შვილი დღესასწაულობს აკადემიაში. ეს ისეთი სანატრელი ადგილია ფრანცუზის მწერლისთვის, როგორც ამერიკაში პრეზიდენტობა. ალექსანდრე დიუმას ეხლა კი არა მისი მამის ალექსანდრეს (ჩვენში რომ იყო) დროსაც მიაწოდეს აკადემიის კრესლო, მაგრამ მაშინ მან ამნაირი უარი სთქვა: „სანამდის მამა ფეხზედ დგას, შვილისგან ურიგობაა კრესლოში ჩაჯდესო“.

კორრესპონდენცია

პარიჟი, 3 მარტს 1874 წ.

ალბა ვერ შეხვდებით ეხლა პარიჟში, რომ გუშინწინდელ ამორჩევებზე არ ლაპარაკობდეს. ტელეგრამმა მოგიტანდათ, რასაკვირველია, იმ ამბავს, რომ ამ მარტის პირველს ვოკლუზისა და ვიენნის დეპარტამენტში ამორჩევები იყო დანიშნული და რომ ორივე დეპარტამენტში ხალხმა თავის წარმომადგენელად რესპუბლიკელი კანდიდატები ამოირჩია: ვოკლუზმა ლედრუ-როლლანი დანიშნა და ვიენმა—ლეპტი.

უნდა გეკითხათ ამ ორი კვირის მონარხიელი გაზეთები, რა ამბავში იყვნენ, როდესაც შეიტყვეს, რომ ვოკლუზი ლედრუ-როლლანის ამორჩევას აპირებსო! ყოველ დღე გაცხარებული სტატიები იბეჭდებოდა ამ კანდიდატის წინააღმდეგ. ყოველ მონარხიელი გაზეთის ნომერში ლანძღვა-გინება და ათასი ცილის-წამება იყო ამ გამოჩენილი 1848 ორატორისა. ლედრუ-როლლანის ამორჩევა და საფრანგეთის არეულობა—ერთი იქნებაო! რევოლიუცია, ანარხია, ომი, ვაჭრობისა და წარმოების დაცემა თუ გინდათ, ლედრუ-როლლანი აირჩიეთო! ასე აშინებდნენ მონარხიელები ვოკლუზის ამომრჩეველებს.

ხალხმა არ გაუგონა იმათ: ხმის უმეტესობით ლედრუ-როლლანი დანიშნა თავის დეპუტატად და მონარხიელი კანდიდატი კი გააშავა.

მაგრამ ამაზე უფრო შესანიშნავი ვიენნის დეპარტამენტის ამორჩევა იყო. ვიენნი ერთი უმეცარ დეპარტამენტთაგანია საფრანგეთში, მონარხიელი აზრები და კლერიკალები მეფობენ იქ; იმ-ს ხუთი თუ ექვსი წარმომადგენელი ჰყავს ნაციონალურ კრებაში და ყველანი მონარხიელები არიან.

ეხლაც დიდი იმედი ჰქონდათ, დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ ხალხი იმათ კანდიდატს—მდიდარ მკმამულეს ბოშანს—ამოირჩევდა. ლეგიტიმისტები, ორლეანისტები, ბონაპარტელები, ერთი სიტყვით, ყველა მონარხიელი პარტიები და ახლანდელი მმართებლობის მომხრენი ყველანი ურჩევდნენ ხალხს, რომ ბოშან ამოერჩიათ და არა რესპუბლიკელი ლეპტი.

ხალხმა ლეპტი ამოირჩია და ბოშან ჩაამავა.

×

რესპუბლიკელი პარტია ამ ახალი გამარჯვებით, რასაკვირველია, ძალიან გახარებულია. შესანიშნავია, მართლა, რომ 24 მაისიდამ, ე. ი. იმ დროდამ, როდესაც ეხლანდელი უხეირო მმართებლობა დაფუძნდა საფრანგეთში, ხუთმეტი ამორჩევა იყო და, ერთს გარდა, ყველა რესპუბლიკელები აირჩეს. მმართებლობა მონარხიისაკენ იწევს, ის ართმევს ხალხს სხვა და სხვა უფლებებს, ავიწროებს თავისუფლებას, სპობს რესპუბლიკურ გაზეთებს; მაგრამ ხალხი მაინც თავისას არ იშლის: როდესაც კი შეშთხვევა და გარემოება ნებას აძლევს, ყოველთვის პირ-და-პირ აცხადებს: „მე რესპუბლიკური მმართებლობა, თავისუფლება მსურსო!“

×

სწორეთ სასაცილო და კომიკურია ეხლა მონარხიელი გაზეთების მდგომარეობა: სხვა და სხვა მონარხიელი პარტიები ერთმანეთს აბრალებენ ლეპტის გამარჯვებას და ბოშანის დამარცხებას. ლეგიტიმისტური გაზეთები ამბობენ, ბოშანს რომ პირ და პირ გამოეცხადებია თავისი ლეგიტიმისტობა, თეთრი დროშა დაეჭირა ხელში და ისე წამდგარიყო ამომრჩეველების წინ, უეჭველია, გაიმარჯვებდაო. „L'Ordre“, „Gaulois“ და სხვა ბონაპარტელი გაზეთები კი, თავის მხრით, ამტკიცებენ, რომ ჩვენი დროშა რომ დაეჭირა, უთუოთ მხოლოთ მაშინ გაიმარჯვებდაო. ბროჰლის მომხრენიც ასე ამბობენ ეხლა!... ნამდვილად კი ამ საწყალ დეპუტატს ყველა დროშა ეჭირა, ყველა ეხმარებოდა ეხლა, მაგრამ მაინც ვერა გაარიგა რა, მაინც ჩაამავეს...

ბამბეტას პარტია ისეთნაირად გამხნევედა ამ უკანასკნელი ამორჩევებით, რომ იმათი გაზეთის (Republique Française) დღეანდელ ნომერში დაბეჭდილია მოწინავე სტატია, რომელიც პირ-და-პირ ეუბნება ეხლანდელ მმართებლობას: „ჩამოგვეცალეთ! გზა მოგვეცით ნამდვილ რესპუბლიკელებსაო!“

×

ნაციონალურ კრებაში დაუბოლებელი ბაასია ისევ გადასახადზე. ჯერ მარილზე უნდოდათ გადასახადის მომატება და რკინის გზით გადასატან საგნებზე, მერე ფორტეპიანოზე, შემდეგ მაღალი ფორმის ქუდებზე (ჩვენში რომ ცილინდრს ეეძახით) და ეხლა ჭიქეულობაზე აპირებენ. ერთი სიტყვით, გაცხარებული ძებნაა ფულებისა, მარცხნივ და მარჯვნივ აფათურებენ ჯიბეებს, უნდათ მტყუანს და მართალს ყველას გადაახდეინონ; არავითარი სისტემა არ მიუძღვის იმათ წინ, არავითარი პლანი, არავითარი ეკონომიური პრინციპების ცოდნა.

ამაზე უფრო მომეტებული დაბრმავება იქნება, რომ ხალხის ვაჭრობისა და წარმოების წარსამატებელად ბალების გამართვა დაიწყო მმართებლობამ! ბუშინწინ რესპუბლიკის პრეზიდენტს ჰქონდა ბალი, გუშინ სენის დეპარტამენტის პრეფექტს და დღეს საფრანგეთის სასამართლო აპირებს—სულ იმ განზრახვით, რომ ეს პარიჟის ვაჭრობას გაალვიძებსო! დაპატიჟებული სტუმრები ახლა თეთრ ხელთათმანებს იყიდიანო, ტანცაობაში ცოტა წაღები გაუცვეთებათო და იძულებული იქნებიან, ახალი იყიდონო, გახამებული პერანგი გაესვრებათო, ამით მრეცხავი მოიგებსო, იქნება ღმერთმა ჰქნას, ვისმეს ფრაკის კუდიც შემოეხესო.... და ყველა ეს პარიჟის აღებ-მიცემას და წარმოებას გაალვიძებს, წინ წასწევსო! მოდი და ეკონომიურ პრინციპებზე ელაპარაკე ამისთანა ხალხს....

×

საფრანგეთის ტახტს ერთი პრეტენდენტი მოაკლდა. ჟულ-ფავრის მჯიერ-მეტყველება ვერ დაეხმარა უფ. ნაინდორფს, რომელიც ამტკიცებდა, რომ მე პირ და პირი შთამომავალი ვარ ლუი მეთექვსმეტისაო: აქაურმა უმაღლესმა სასამართლომ უარი უთხრა იმას ამ სანატრელი ტიტულის მინიჭებაზე.

მაგრამ ეხლა ახალი პრეტენდენტი გამოჩნდა: ბარონნის დეპარტამენტის ერთს მონასტერში კარგა ხანია ერთი ყმაწვილ კაცი ცხოვრობს თურმე, რომელიც ამტკიცებს, რომ ნამდვილი შვილი ტამპლის კოშკიდამ გაქცეულის ლუი მეშვიდმეტის მე ვარო. როგორც ეტყობა, ეს უფრო კეთილი გულის და გონიერი კაცი ყოფილა: ეს ამ! ბობს თურმე, რომ „მე ჯერ არ მინდა საფრანგეთის მეფობაო, გრაფ შამბორს არ შეეეცილებიო; დაე ჯერ შამბორი შებრძანდეს ტახტზე და იმის შემდგომ კი არავის არ დაუთმობო!“

×

იქნება პარლამენტალური სტატისტიკისათვის გამოგადგესთ შემდგომი რიცხვები:

ეხლანდელს ვერსალის ნაციონალურ კრებაში სულ 743 წევრია (დეპუტატი), (750 უნდა იყოს). ამ რიცხვში

1—რესპუბლიკის ნაპრეზიდენტალია (ტიერი)

1—ეპისკოპოსი (დიუპანლუ)

1—პატრი

1—პასტორი

9—აკადემიკოსი

2—მუშა (ტოლენ და ბრეპპო)

2—აფთიაქარი

23—აქიმი

1—ნაოსტატარი

38—მსხვილი (gros) მწარმოებელი

163—დიდი შამფულის პატრონი

59—სამხედრო წოდებისანი

155—ადვოკატი

14—ვაჭარი, ფაბრიკის პატრონი და ბანკისა

50—მოსამსახურე კაცი და ნოტარიუსი

126—„კეთილშობილები“ (მარკიზები, ბარონები და სხვ.)

97—აგრეთვე „კეთილშობილები“—უბრალო he, თი.

ამნაირად, როგორც ხედავთ, ამ 743 დეპუტატში 250 მეტი ისეთებია, რომელნიც „კეთილშობილური“ დედ-მამისაგან დაბადებულან; დანარჩენი, მომეტებული ნაწილი, ჯიბე გასუქებული კაპიტალისტები და „ენა გაჩარხულა“ ადვოკატები არიან.

პარიჟი, 10 მარტს 1874.

ამას წინათ ერთმა რესპუბლიკურმა გაზეთმა (XIX Siècle) დაბეჭდა სტატია, რომელშიაც ამკარა საბუთებით ამტკიცებდა, რომ ეხლანდელი ნაციონალური კრების თავსმჯდომარე, უფ. ბიუფე, მიდგომით იქცევაო; ყოველის ღონის ძიებით ცდილობსო, რომ რეპუბლიკელ დეპუტატებს სიტყვა მოუჭრას და მონარხისტებმა კი რაც უნდა ჩაიდინონ კრებაში, ხმას არა სცემსო. თუმცა ყველა დარწმუნებულია ამ სიტყვების სიმართლეში, მაგრამ მმართებლობამ ეს სტატია უფ. თავსმჯდომარის შეურაცყოფად ჩათვალა და ედმონ აბუს ზემოხსენებული გაზეთი დასაჯეს: ქუჩაზე გაყიდვის უფლება მოუსპეს.

×

მეორე თუ მესამე დღეს მონარხიულ სამასხარო გაზეთში „ფიგაროში“ („Figaro“) [illegible] პირ ურჩევდა რესპუბლიკის პრეზიდენტს მაკ-მაჰონს პირველი და მეორე ნაპოლეონების წაბაძვას, ე. ი ნაციონალური კრების თოფის კონდახებით გაყრას და მონარხიის დაფუძნებას. „Coup d'état“ მოახდინე, გაფანტე ნაციონალური კრება,“ მოშორდი ამ პარიჟს და იმის მყვირალა რევოლიუციონერებს და ჩამოიარე ჩვენი სოფლებიო, ეუბნებოდა ეს გაზეთი მაკ-მაჰონს; ყველანი დიდის სიხარულით მოგეგებებიან, ყველანი მშველელს დიგიძახებენ, გეტყვიან: პაეია! პაეია! პაეია!“ ერთი სიტყვით, ურჩევდა ასე მოქცეოდა ვერსლის ნაციონალურ კრებას, როგორც ამ ახლო ხანში გენერალი პაეია მოექცა მადრიდში ესპანიის კორტესებს.

×

ყველა დარწმუნებული იყო, რომ „ფიგაროს“ ამისთანა სტატიისათვის, სულ თუ არ მოსპობდნენ, რაიმე სასჯელს მაინც მიაყენებდნენ. მაგრამ მმართებლობა ყურსაც არ იბერტყდა. ბოლოს ერთმა რესპუბლიკელმა დეპუტატმა—ქრისტოფლმა—კრებაში აღძრა ამაზე ლაპარაკი.

როგორც რესპუბლიკელების აზრის გამომთქმელი, ქრისტოფლი, რასაკვირველია, იმას კი არ თხოულობდა, რომ „ფიგაროს“ დაესაჯათ ამისთანა უშვერი სტატიის დაბეჭდისათვის; ის მხოლოდ ჰკითხავდა მმართებლობას, აეხსნა: თუ რას უნდა მიეწეროს ის გარემოება, რომ სულ უბრალო სტატიის დაბეჭდისათვის რესპუბლიკურ გაზეთებს ასე ხშირად სპობთ და სჯითო, და მონარხიულ გაზეთებს კი, რაც უნდა უშვერი სტატია დაბეჭდონ, ხმასაც არა სცემთ. ბაზეთმა „მეცრაჰეტე საუკუნემ“ ერთს პირს, ბიუფეს, მიაყენა, ვსთქვათ, შეურაცხყობა და თქვენ დასაჯეთო, და ფიგაროს რომ მთელ ნაციონალურ კრებას და თვით მაკ-მაჰონსაც მიაყენა უფრო მომეტებული შეურაცხყოფა, რატომ იმას ხმას არა სცემდიო?

როგორ გგონიათ, კრებამ ეს სიტყვები როგორ მიიღო? ყოველთვის, როდესაც ქრისტოფლი Coup d'état-ს ახსენებდა, მონარხიელები სიცილს მოჰყვებოდნენ; იცინოდნენ ზოგიერთი ისეთი ლეგიტიმისტები და ორლეანისტები, რომელთაც 1851 წელს, როდესაც ნაპოლეონ Coup d'état მოახდინა და მაშინდელი ხალხის წარმომადგენლების კრება გაჰყარა, ბარე ორი თოფის კონდახი მოხვედათ ზურგში და ბარე ორი დღ

ბძანდებოდნენ მაზასის საპყრობილეში ჩაწყვდეული. მმართებლობის წარმომადგენელმა ბროჰლიმ უპასუხა ქრისტოფლს, რომ „ფიგაროს“ პოლიტიკურ სჯას კაცი ყურს არ უგდებს და იმიტომ არ დავსაჯეთო... აი, მმართებლობის ლოდიკა! ..

×

მონარხიელებს ერთი ჩინებული ახალი კანონის გამოცემა უნდათ! იმ „ოცდა ათის“ კომისიამ, რომელიც კონსტიტუციური კანონების შესადგენად არის ამორჩეული, გადაწყვიტა ამ მოკლე ხანში ისეთი კანონის მიღება, რომლის ძალითაც, ამომრჩეველები იძულებული იქნებიან, რომ კანდიდატები აუცილებელად თავიანთვე დეპარტამენტის მცხოვრებლებისაგან ამოარჩიონ და გარეშე კაცის ამორჩევა არ მიიღებაო. იცით, რას ნიშნავს ეს კანონი საფრანგეთში, სადაც ყველა ცოტაც არის გამოჩენილი კაცები მუდამ ჟარიჟში იკრიბებიან და ცხოვრებენ? იმას ნიშნავს, რომ გამოჩენილ რესპუბლიკელებს, რომელთაც მთელი საფრანგეთი მიაჩნიათ თავის სამშობლოდ და არა მარტო ერთი დეპარტამენტი, სადაც დაბადებულან, იმისთანა კაცებს როგორც გამბეტტა, მდგარ ძინე, ლედრუ როლლანი, ლუი ბლანი და სხვა ამ გვარებს —დეპუტატად ამორჩევის -ღონის ძიება უნდათ მოუსპონ. უნდათ „სოფლელებისაგან“ შესდგეს კრება, რადგან მაშინ უფრო ადვილად მოახერხებენ თავიანთ განზრახვების შესრულებას.

×

ბუშინწინ საღამოს ლედრუ როლლანი პირველად დაესწრო ნაციონალური კრების სხდომაზე. ისა და ნაკე ერთად შემოვიდნენ ზალაში. ლედრუ როლლანი უკიდურეს რესპუბლიკელებთან დაჯდა. ამბობენ, 1848 წ. აქეთ, ის ბევრი არ გამოცვლილაო: ისევ ცოცხა- [illegible] კული წვერები და გრძელი ულვაშები. ახლოლოთ ცოტათი გასქელებულაო. შემოვიდა თუ არა, მთელი ზალა, ყველა დეპუტატები ფეხზე წამოდგნენ და უკანასკნელი ბეოთხედი საათის განმავლობაში შესცქეროდნენ. ყველა მარცხენა მხრის (რესპუბლიკელი) დეპუტატები მიეგებნენ და ხელი ჩამოართვეს მონარხიელები გახაკუთრებით ძალიან გაშტერებით უყურებდნენ, თითქო სწყინოდათ, რომ ეს კაცი ისევ მხნედ და შარჯვედ არის, თითქოს უნდოდათ შეეტყოთ და აეწონათ, თუ რამდენად საშიშო იქნება ამ მჭევრმეტყველი ორატორის სიტყვა და გავლენა ჩვენი მონარხიული პლანებისთვისაო.

×

ლედრუ როლლანს შემდეგი წიგნი მოუვიდა ბარიბალდისაგან.

საყვარელო ლედრუ როლლან!

მე ვგრძნობ, რომ ვუმაწვილდები, როდესაც გხედავთ, რომ თქვენ ხელახლავ დაადექით თქვენს ჩინებულს დანიშნულებას და დაიჭირეთ პირველი ალაგი რესპუბლიკელების დასში. წინათვე დარწმუნებული ვარ, რომ ამ გარემოებას დიდი მნიშვნელობა ექნება კაცობრიობისათვის, რომელიც ტყვილათ, ბოროტებით და ძალადობით ფეხ-ქვეშ გათელილია. მუდამ შენი ბარიბალდი.

×

ორიოდე „სანარმეო“ ანბავიც.

როგორც მოგეხსენებათ, ამერიკელები გიგანტური საქმეებისა და განზრახვების ხალხია. 1876 წელს 4 ივლისს შესრულდება ასი წელიწადი მას აქეთ, რაც იმათ პირველად გამოაცხადეს თავიანთი ქვეყნის ინგლისისაგან განთავისუფლება და რესპუბლიკის დადგენა. ამ წლისთვის ფილადელფიაში დიდი საქვეყნო გამოფენა მზადდება, რომლის მსგავსი, როგორც ამბობენ. ჯერ არაფერი ყოფილაო. მაგრამ ეს კიდევ არაფერი: ამ დღის სახსოვრად, ისინი აპირებენ ერთი ისეთი კოშკის აგებას, რომლის სიმაღლე ადამიანისხელს ჯერ არაუშენია რა. ეს „ახალი ბაბილონის კოშკი“ სულ რკინის იქნება; სიმაღლით ათასი ფუტი, ე. ი. ას ორმოცდა ორ საჟენზე მეტი იქნება და ძირს სიმგრვალე ოცი საჟენი ექნება. (ქაცის ხელს ჯერ სამოცდა ათ საჟენზე უმაღლესი შენობა არ აუგია.) მაღლა ასასვლელად ამ თვალ-აუწვდენელ რგვალ კოშკს ერთი შაგნითი ჩვეულებრივი კიბე ექნება და ამას გარდა გარედამ მაშინით სამ მინუტში შეიძლება ხუთასი კაცი აიყვანოს ზევით. კოშკის მაღლა წვერზედ მოწყობილი იქნება უშველებელი ფანარი, რომელიც ელექტრონის სინათლით მთელ არე მარეს გაანათებს.

×

ოსმანის ბულვარზე, სადაც მდიდარი ბონაპარტელები ცხოვრებენ, ყვავილების მაღაზიებს შოგება მიემატათ. როგორც იცით, ამ თვის თექვსმეტს პატარა ნაპოლეონი დიდ სრულ-წლოვან ნაპოლეონად შეიქნება, და იმის მომხრეები იის თაიგულებს ამზადებენ ამ დღისთვის (ია ბონაპარტის სიმბოლო). ერთის ყვავილის მაღაზიაში სხვათა შორის ერთი უშველებელი იის თაიგული გამოფენილი, რომელსაც აუარებელი ხალხი ასევია და იცინის. ამ თაიგულში შიგნით პატარა ზამბახის ყვავილია (ბურბონების სიმბოლოა) ჩასმული და ამ ყვავილზე აწერია H და V (ანრი მეხუთე-მაბბორიო). როგორც ამბობენ, ვიღაცა ლეგიტიმისტი დღეში ას ფრანკს აძლევს თურმე ამ მაღაზიის პატრონს, ოღონდ ის ზამბახის ყვავილი და ორი ასო ამ იის თაიგულში იყოს ბონაპარტელების გულის გასახეთქათაო.

×

ციდევ ახალი პრეტენდენტი საფრანგეთის ტახტისა!

ტოსკანაში (იტალიაში) ვიღაც სამოცი წლის კაცი ცხოვრებს თურმე, რომელიც ამტკიცებს, რომ მე ნაპოლეონ პირველის ვაჟი, რეისშტატის გერცოგი ვარო. ამბობენ, რომ ეს წყნარი, მშვიდობიანი და უანგარო კაცი არისო!

მაშ ის ნაპოლეონის შთამამავლობის არ ყოფილაო! ამბობს დაცინებით ერთი რესპუბლიკური გაზეთი...

ს. მესხი.

ნარევი

გამოჩენილი ვენგრიის დიქტატორი კოშუტი ეხლა მილანშია და ოროკებითა სცხოვრებს თურმე, ხუთ-ხუთ შაურად აძლევს ოროკს. შარშან იმას მთლად 250 მანეთის მეტი არ დაუხარჯავს. ერთობით ის გაჭირვებას და ნაკლებობას ითმენს, მაგრამ ამაყი მისი სული, სამშობლოს სიყვარული მაინც ისე ყმაწვილად და მაღლათაა მასში, როგორც წინეთ.

კოშუტს ბევრის მხრითგან უგზავნიან შეწევნას ათი და ოცი ათასი მანეთობით, მაგრამ ის ყოველთვის უარს აცხადებს და სიღარიბეს არჩევს.

შაეი მთის სამთავროს ერთი სენატორი მოუკლავთ. ის თურმე ხალხისთვის ბეგარის მომატების მიზეზი იყო და ამიტომ ხვდენია ამისთანა სასტიკი ბედი.

უკანასკნელის გამოკელვით მრთელს დედამიწაზედ ათას ორას ოთხმოცდა რვა მილლიონი მცხოვრები ყოფილა. ამ რიცხვიდგან სამას სამოცდა ცხრა მილლიონი კავკასიელი ტომის ხალხები ყოფილან, ხუთას ორმოცდა თორმეტი მილლიონი—მონგოლელი ტომის, ას ოთხმოცდა ათი მილლიონი—ეთიოპიელი ტომის, ერთი მილლიონი—ძველი ამერიკელი ტომის, და ას სამოცდა თექვსმეტი მილლიონი—მალაველი ტომის ხალხები. ეს ხუთი ტომის ხალხები ლაპარაკობენ თურმე სამი ათას ექვსას ორმოცდა ორს ენაზედ და ათასს სხვა და სხვა სარწმუნოებას აღიარებენ. ყოველ წელს დედა მიწის ზურგზედ ოცდა ცამეტი მილლიონი კაცი კვდება, ანუ თითოეულს დღეში ოთხმოცდა ათი ათასი, საათში—სამი-ათას შვიდას ორმოცდა ათი, წამში—სამოცი, და ერთი კაცი თითოეულს წუთში. საშუალო ანგარიშით კაცის სიცოცხლე ოცდა ცამეტ წელს გრძელდება. მრთელი კაცობრიობის მეოთხედი შვიდ-წლამდის კვდება, ნახევარი—ჩვიდმეტ წლამდის. ასიათასი კაცისაგან ას წლამდის მარტო ერთი ცხოვრებს, ხუთი ათასიდგან ერთი ოთხმოცდა ოთ წლამდის თუ მიაწვევს და ათასი კაცისაგან ერთი კაცი სამოცდა ათს წელს ცოცხლობს. სამოცდა ათის წლის ათასს კაცში ორმოცდა ორი ღვდელია, ორმოცი ძებატონე, ოცდა თორმეტი სამხედრო კაცი, ოცდა ცხრა ადვოკატი და ინჟინერი, ოცდა შვიდი პროფესსორი და ოცდა ოთხი ექიმი.

— ზერმანიის გენერალ-ფოჩტმეისტერს გამოუცხადებია ანგარიში, ოომლიდგანაც ჩანს, რომ მთელ დედამიწაზედ წელიწადში ფოჩტით იგზავნება სამი ათას სამასი მილლიონი მიწერ-მოწერის წიგნი, ანუ დღეში ცხრა მილლიონი და მეოთხედი და წუთში—ასი წიგნი. ამ რიცხვიდამ ორიათას სამას ორმოცდა თხუთმეტი მილლიონი წიგნი ევროპაში მცხოვრებლების ნაწერია, შვიდას ორმოცდა ათი მილლიონი აზიაში მცხოვრებლების არის, ოცდა ხუთი მილიონი—აფრიკელებისა და ოცი მილლიონი ავსტრალიელების ნაწერია.

— ლონდონში ერთი მეუნაგირე მომკვდარა, რომელსაც ერთი ლამაზი ქალი-შვილი დარჩენია და აუარებელი სიმდიდრე. ანდერძით დაუბარებია, რომ ჩემს ქალს მხოლოდ მაშინ შეუძლიან ამ ჩემი მონაგარის მემკვიდრე გახდესო. თუ რომ ის ცოლად მეუნაგირეს წაჰყვებაო. თუ არა და რამდენიმე ათი მილლიონი ჩემი სიმდიდრე ხაზინამ რამე კეთილმოქმედებისათვის მოიხმაროსო. ამ მეუნაგრის ქალს თურმე ერთი ყმაწვილი გერცოგი უყვარდა. ამ გერცოგს არ უნდოდა, რომ ამდენი სიმდიდრე დაეკარგა და ამიტომ უნაგირის კეთება ისწავლა და როცა თავის ამქრისაგან ბოდიშობა აიღო, რომ ამა და ამ კაცმა უნაგრის კეთება იცისო, ქალიც ცოლად შეირთო და მილლიონებიც დაისაკუთრა.

სამართალი

ტიჩბორნის საქმე

არც ერთი ქვეყნის სასამართლოს ამისთანა დიდი საქმე არ გაურჩევია ჯერ: 1867 წლიდამ დაწყებული ინგლისის საზოგადოება, არა თუ მარტო ინგლისის—თითქმის მთელი ევროპისაც, შეუწყვეტელის ხალისით ადევნებდა თვალ-ყურს ამ უმაგალითო საქმეს. ამ უკანასკნელი ცხრა თვის განმავლობაში, თითქმის ერთი მესამედი ყველა ინგლისური გაზეთებისა ამ საქმის მსველელობის აწერით იყო სავსე; კლუბებში, რედაქციებში, სალონებში, თვით კოროლევას სასახლეში ტიჩბორნის საქმეზედ ლაპარაკობდნენ; მაღალი და დაბალი საზოგადოება, მდიდარი და ღარიბი ყველა ყურადღებას აქცევდა, ყველას უნდოდა შეეტყო, რითი გათავდებოდა ეს საქმე. იმ სასამართლოში, სადაც იმის საქმეს არჩევდნენ, იმის მეათედი ხალხიც ვერ ეტეოდა, რამდენიც მსურველები იყვნენ.

რაში მგონმარეობს ეს საქმე? ვინ არის ტიჩბორნი? გაიგონეთ: ამ ოცი წლის წინათ ერთი ახალგაზდა ოცდა ერთი წლის ბარონეტი—როჯერ ტიჩბორნი—ამერიკაში მიდის. ის სუსტი ჭკუის, სუსტი აგებულების კაცია. განათლება საფრანგეთში მიუღია და ინგლისურს ცუდათ ლაპარაკობს. დიდი ხნის წოწიალისა, საბრეთი ამერიკის დაელისა და სხვა და სხვა შემთხვევების გამოცდის შემდგომ, ის ჯდება ხომალდში და ავსტრალიისაკენ ბიდის. გზაზე ზღვა აღელდება, ხომალდი დაიღუპება და ხომალდთან, რასაკვირველია, სხვათა შორის როჯერ ტიჩბორნიც. ასე ჰფიქრობენ, ამიტომ რომ მას აქეთ არც ის ხომალდი და არც იმის მოგზაურები კაცს არ უნახავს. ტიჩბორნის დიდი მემკვიდრეობა ერთ იმის ნათესავზე ოთხი წლის ყმაწვილზე გადავიდა.

გავიდა ხუთმეტი წელიწადი, ტიჩბორნი არა ჩანს. მაგრამ დედა მისს კიდევ იმედი არ დაუკარგავს: ის აცხ დებს ამერიკისა და ავსტრალიის გაზეთებში და იხმობს თავის შვილს ინგლისში, ლონდონში, მემკვიდრეობის მისაღებად. არაფერი ამბავი არ ისმის.

ხუთმეტი წლის შემდეგ, ინგლისში ხმა გავარდა უეცრად, რომ როჯერ ტიჩბორნი ცოცხალი არისო, ზღვის ღელვას გადურჩაო, ხუთმეტი წელიწადი ავსტრალიაში დაწანწალობდა, ვინ იცის რამდენი რამ გამოსცადაო, და ეხლა ლონდონისაკენ მოდისო, რომ თავის მემკვიდრეობა თავის მდიდარი მამული ჩაიბაროსო. ბოლოს ის ლონდონს მოაწვევს. თუმცა ის სრულებით არა გვანდა როჯერ ტიჩბორნს, მაგრამ როჯერის დედამ თავის შვილად იცნო. როჯერ ტიჩბორნი სუსტი, ხმელი აგებულებისა იყო, ეს კაცი ჩარგვალებულია, ლორიევით გასუქებული. როჯერმა ლათინური და ბერძნული იცოდა, ამან ლათინური და ბერძული ნაბეჭდი ერთმანეთში ვერ გაარჩია. ერთი სიტყვით, ტიჩბორნს არაფერი არ უგავდა და ზოგნი ჰფიქრობდნენ, რომ იმის სიმდიდრის ხელში ჩასაგდებათ იგონებს ტიჩბორნობასაო.

ნათესავები (დედის გარდა) და მემკვიდრე არ აღიარებს იმას ნამდვილ ტიჩბორნად. ის სამართალს მიმართავს. საქმე იწყება. ახალი ტიჩბორნის დასაცველად და საქმის წასაყვანად დგება საზოგადოება, რომელიც ყველა ხარჯს კისრულობს. გაზეთებში, კლუბებში ყველგან გაცხარებული ლაპარაკი შეიქნება უბრალო ხალხს იმის მხარე უჭერავს, არისტოკრატები სიამაყით უყურებენ ამ კაცს, რომელიც იმათ რიცხვში თავის ჩათვლას აპირებს. ამნაირად ამ უბრალო საქმეს თითქმის საზოგადოებრივი მნიშვნელობა მიეცემა. უბრალო ხალხი აღტაცებით ეგებება იმას ყველგან, სადაც კი დაინახავს, არისტოკრატები პირს არიდებენ.

პირველი პროცესი ნახევარ წელიწადს გრძელდება. სასამართლო აცხადებს, რომ ეს ისეთი თვისების საქმეა, რომ სხვა გვარ სასამართლომ უნდა გაარჩიოსო. საქმე მეორე სასამართლოში გადაქვეთ. აქაც შვიდი თვე გრძელდება პროცესსი, თან-და-თან იხლართება; ამერიკაში და ავსტრალიაში მმართებლობა კაცებს გზავნის მოწმების მოსაყვანად. საზოგადოების ინტერესი თან და თან მატულობს. შეიქნება პარტიობა: ერთი ამ კაცს ნამდვილ ტიჩბორნათ სთვლის, მეორე, შარლატანად, მატყუვარად. სასამართლოს წინ რამდენიმე ჯერ არეულობა მოხდება. მეშვიდე თვეზე, სასამართლო სწყვეტს, რომ მომჩივანმა ისეთი საბუთები წარმოადგინა თავის პიროვნების დასამტკიცებელად, რომ ჩვენ როჯერ ტიჩბორნად ვცნობულობთო. მომჩივანი აღტაცებულია, ის გამარჯვებულად სთვლის თავს, ეხლა მდიდარი მემკვიდრეობა უნდა დაისაკუთროს.

მაგრამ პროკურორი არ ეთანხმება ამ გადაწყვეტილებას და უმაღლესს სასამართლოში, უკანასკნელ ინსტანციაში გარდააქვს საქმე. საჩივარი, საქმის გარჩევა ახლად იწყება.

ამ უკანასკნელი ცხრა თვის განმავლობაში ერთს უმაღლესს სასამართლოს ამ საქმის გარჩევის მეტი თითქმის არაფერი არ გაუკეთებია. ყოველ დღე სხდომებია. ზოგიერთებს იმედი დაეკარგათ და კითხულობდნენ: ნეტა, ექნება ამ საქმეს ოდესმე დასასრული, თუ არაო?

სასამართლოში ოთხასი მოწამე იყო ორივე მხრით; სახელმწიფო ადვოკატი (პროკურორი) ხუთმეტი დღის განმავლობაში ლაპარაკობდა; მომჩივნის ადვოკატმა პირველ-ჯერ თვე ნახევარი ილაპარაკა და მეორე ჯერ ოცდა ხუთი დღის განმავლობაში. ბაასის შემდეგ სასამართლოს თავსმჯდომარემ ოცი დღე ილაპარაკა მთელ საქმის და მომჩივან-პროკურორის საბუთების გასამეორებელად.

გასულ შაბათს, პირველ საათზე გაათავა იმან თავისი სიტყვა—და ტიჩბორნის საქმეს ბოლო მოელო. ნაფიცი მსაჯულები გავიდნენ მეორე ოთახში მოსალაპარაკებელად და ნახევარი საათის შემდეგ განაჩენი გამოიტანეს, რომლის ძალითაც არტურ ორტონს, სხვისი სახელის მითვისებისათვის და ერთი პატივცემული ქალის შეურაცხყოფისათვის, თოთხმეტი წლის განმავლობაში სატუსაღოში ჩასმა გარდაუწყვიტეს.

ს. მ.

განცხადება

ბიგო ჩარკვიანის ძალაზინში, გოლოვინის პროსპექტზედ, ბუჩკიევისა და მდივანის სახლებში, მაზრის სასამართლოსთან, ისყიდება სხვა და სხვა ნაირი ფერადი ძაფები. აგრეთვე მიიღება გასაწმენდათ ქალის შლიაპები. ფასი თითო შლიაპის გასაწმენდი—სამი აბაზი.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 15 Марта 1874 г. მელიქიშვილის და ამხ. სტამბა გამომცემელნი ს. მელიქიშვილი და ს. მესხი.—დროებითი რედაქტორი კ. ლორთქიფანიძე